شیعر و گێندەر.. ناڵە حەسەن

بۆ نووسینی ئەو بابەتەم ، یان دیاریکردنی پەیوەندییەکانی (شیعر و شاعیر و گێندەر _ ڕەگەز) بەوەوە دەست پێدەکەم ، زۆرجاران لە دیمانەکان یان قسەکردن لەبارەی شیعر و شاعیران دەڵێن ، ژنە شاعیر (کەژاڵ ئەحمەد) یان خانمە شاعیر (ئاوێزان نووری یان هێرۆ کوردە) یان هەر کەسایەتییەکی ژن یان کچ ، ئەوانەی کە شاعیرن . بەڵام / هەرگیز نەمان بیستووە و نەمان بینیوە بڵێن / پیاوە شاعیر (سەباح ڕەنجدەر یان کەریم دەشتی) ، زێتر دەڵێن / (سەباح رەنجدەر)ی شاعیر یان (کەریم دەشتی) شاعیر ، بۆ شاعیرەکانیتریش بە هەمان شێوە .. ئێمە لەنێو ڕووبەری ئەم باسەمان کە ڕاناوی کەسی دووەم بۆ شاعیرەکە بەکاردەهێنین ، مەبەستمان خودی کەسەکە یان کەسایەتییەکە نییە هێندەی / مەبەستمان (ئەوی شاعیرە) ، بۆ ڕاناوی کەسی یەکەمیش (مەبەستم خۆم نییە ، بەڵکو مەبەستم (منی شاعیرە) . بۆیە / کە باس لە (کەژاڵ ئەحمەد) دەکەین / مەبەستمان لە (کەژاڵ ئەحمەد سەعید) نییە بەڵکو ، مەبەستمان لە (کەژاڵ ئەحمەد)ی شاعیرە ، واتە (ئەوی شاعیر) ، یان بۆ (سەباح ڕەنجدەر) مەبەستمان لە ، (سەباح سابیر حەسەن) نییە بەڵکو ، مەبەستمان لە (سەباح ڕەنجدەر)ی شاعیرە . لێرەدا پرسیارێکی جەوهەری دەکەین ، ئایا دەکرێت بڵێین / (ژنە شاعیر تەرزە جاف یان پیاوە شاعیر شێرکۆ بێکەس ..؟) . یان (خانمە شاعیرەکان و پیاوە شاعیرەکان …!) ، لێرەدا وەڵامی ئەم پرسیارە نادەینەوە ، دواتر لە سیاقی قسە لەبارە کردن و ڕوونکردنەوە و باسکردن لە نموونە و فاکتەکان ، وەڵامەکە بەشێوەیەکی ڕۆشن و ڕوون خۆی دەدات بە دەستەوە و منیش وەک نووسەری ئەم بابەتە / وەڵامی کۆنکرێتی خۆم دەخەمەڕوو ، هێندە هەیە لێرەدا تەنها ئەو تێبینیە دەخەمە ڕوو یان بیرتان دەهێنمەوە کاتێک دەڵێن / خانمە شاعیرەکان ، یان پیاوە شاعیرەکان ئەوە باس لە کەسایەتییەکان دەکەن ، نەک ئەوانی شاعیر ..! چونکە بەبڕوای ئێمە خودی کەسەکان و کاراکتەرەکانیان جیاوازە لەگەڵ ئەوانی شاعیر ، بۆ ڕوونکردنەوەی ئەم بابەتە و بۆ شۆڕبوونەوە بۆ نێو قووڵایی مەبەستەکانم ، لێرەدا لە ئەزموونی شیعر و (منی شاعیر) دەستپێدەکەم و چەند نموونەیەک لە شیعرەکانم دەهێنمەوەو باسیان دەکەم . لە ک□پ□□ی یەکەمی (سروودی بەرەو یەکسانی) دا دەڵێم ..

لەو ڕۆژەوەی نرخی مر□ق ب□تە کاڵا

پشتم لەژێر قوڕسایی کار کۆم بۆتەوە

مێری زەعیفە و کەیلەتی بەناو چاوم لکێندراوە
هەوری ڕەشی پیاو سالاری
بە قووڵایی ڕۆحی گەشم شۆڕبۆتەوە …!
ئەم شیعرە لە ناوەڕاستی نەوەدەکان نووسیومە ، کراوەتە سروود و لەلایەن مۆسیقاژەن (پایەدار بەرزنجی) ئاوازی بۆ دانراوە ، دوو سێ ساڵ لە مەراسیمی(هەشتی مارس) لە هەولێر بە کۆرس گوتراوەتەوە ، کە ناوەڕۆکەکەی باس لە جێگەو ڕێگەی ژنان و ئازار و ستەمێک لەسەر ژنان دەکات ، لەنێو دەقەکەدا . ژنێک باس لەخۆی دەکات و دەڵێت ،(لەو ڕۆژەوەی نرخی مرۆڤ بۆتە کاڵا ، واتا لەو ڕۆژەوەی موڵکداریەتی لە (گشتییەوە گۆڕاوە بۆ تاک و ئامرازەکانی بەرهەمهێنان کەوتونەتە دەست پیاوان) ، لەو کاتەوە چەوساندنەوەی مرۆڤ لەلایەن مرۆڤەوە دەستی پێکردووە و چینەکان دروست بوونە و یەکەمین قوربانییانی ئەم چەوساندنەوەیەش ژنان بووینە ، لە قۆناغی بێ ڕەحمی سەرمایەداری و لەژێر سایەی سیستەمی پیاوسالاریش ژان و ئازارەکانی ژنان بەوپەڕی گەیشتوون ، بۆیە دەڵێ (هەوری ڕەشی پیاو سالاری بە قووڵایی ڕۆحی گەشم شۆڕبۆتەوە ..!) ، ئەگەر لەم کۆپلە شیعرە و لە ناوەڕۆکەکەی ورد بینەوە دەبینین ، ئەوە ژنێکە قسە دەکات و باس لە ئازارەکانی خۆی دەکات ، بەڵام (منی شاعیر) ئەم شیعرەی نووسیوە ، واتا دەنگێکی مێیینە لەنێو منی شاعیردا هاتەتە قسە ، (منی شاعیر) لەنێو ئەم دەقە شیعرییە کەسێکی مێینەم یان دەنگێکی مێینەم لە خۆمدا بەرجەستە کردووە ، بەدەر لەوەی خۆم وەک کەسایەتی چیم و چ گێندەرێکم هەیە ، من باس لە (منی شاعیر) دەکەم لەنیو ئەو دەقەدا .. لە شیعرێکی ترم بەناوی (شەباهەنگی بەفر) ، لە شوێنێکی شیعرەکەدا دەڵێم ،
خۆم دەخزێنمە نێو باوەشی هەڵمی ڕووبارە شەرمنەکان
لەگەڵ کازێوەی عەشق پێکەوە سەفەر دەکەین
دەمەوێ لە ئاهەنگی لە دایکبوونی خۆر سەما بکەم
تا لە بەهەشتی خەونە سک پڕەکانی بەهار
دەسکە گوڵێک بە تەمەنی کچێنی خۆم و بە گەڵا پایزییەکانی
ئەم دەڤەرە بە دیاری بهێنم …!
ئەم شیعرە بەروارەکەی لە (ئازاری ١٩٩٦) نووسراوە و دواتر لە ساڵی (١٩٩٩) لەگەڵ کۆمەڵێ شیعرێکی تر لە کتێبی (عەشق و بەرائەتی ئاو) بڵاوبۆتەوە ، شیعرەکە باس لە عەشق و نائومێدیەکی گەورە دەکات ، لە بارەی خەمی کچێنی و خەمی گەورە کچان دەدوێت ، لە شوێنێک بە ڕۆشنی دەڵێت ،(ئەمشەو هەردوو مەمکی تەمەنی کچێنی عەشق بەسەر شانم شۆڕبۆتەوە ، لە قووڵایی دڵە خەمناکەکانییان ، تف لە ئاوەزانبوونی هەوری ئافات و خەونە کابووسییەکانی قەدەر دەکەن ..!

) لێرەدا مەبەستمان نییە خوێندنەوەیەک بۆ دەق و ناو□□کی (شەباهەنگی بەفر) بخەینەڕوو ، هێندەی مەبەستمان ئەو کۆپلە شیعرەی سەرەوەیە کە شاعیر / باس لە کچێنی خۆی دەکات و دەڵێ (دەمەوێت ، دەسکە گوڵێک بۆ تەمەنی (کچێنی خۆم) و بۆ گەڵا پاییزییەکانی ئەم دەڤەرە بە دیاری ب□ه□نم ...!) ئیتر چی لەمە ڕۆشنتر و ڕوونتر هەیە کە شاعیر ، لەنێو ئەم دەقە شیعرییە باس لە کچێنی خۆی و خەمێکی قووڵی کچانە دەکات ، واتە دەنگێکی م□یینەی لەنێو خۆیدا بەرجەستە کردووە و کچێک یان گەورە کچێک لەنێو ئەودا هاتۆتە قسە ..! یان لە قەسیدەی (ڕەشبەڵەکی ڕۆح) کە قەسیدەیەکی درێژە ، لەساڵی (١٩٩٥) نووسراوە ، لەشوێنێکی ئەم قەسیدەیە دەڵێم ،

ئێستا
ڕووباری نێوان مەمکەکانم ئاوێکی شێلووی
پێدا دەڕوات ..!
ئێستا من لەناو گێژاوی سەرگەردانی ، هاژەی
تاڤگەیەکی دڵ تەنگم ....
دەی گوڵە گیان دەی ،
دەوەرە / لەسەر نینۆکەکانم
لەسەر پشتی هەردوو دەستم
لەسەر پەڕەکانی لێوم بڕوێ
تا بەتۆوە بئاخڤم و بە تۆوەش هەناسە بدەم
تا بە تۆوە بمناسنەوە و لەم غەریبییەدا
ڕەنگی ڕۆیشتووم بێتەو□ بەر
دەی گوڵەگیان
دەماچم کە
دەبم گوشە
دەبۆنم کە
دەی گوڵەکەی خۆم دەی ..!

دەقی (ڕەشبەڵەکی ڕۆح) قەسیدەیەکی درێژە ، یەکێکە لە ئەزموونە سەرەتاییەکانی من ل□گ□□□ ه□ناسە درێژیم لەنێو دەقی شیعریدا ، قەسیدەیەکە ناوەڕۆکێکی پڕ لە بەرز و نزمی و پڕ کێشمەکێشی هەیە ، بەزمانێکی ت□□□ و ناسکی شیعری .. ئێمە مەبەستمان ئەو کۆپلەیە کە شاعیر باس لە (مەمکەکانی) خۆی دەکات ، وەک کەسایەتی و دەنگێکی مێیینە دەردەکەوێ ، ئەگەر ناوی شاعیری بەسەرەوە نەبێت ، خوێنەران وا دەزانن خانمێک ئەم شیعرەی نووسیوە ، لەنێو شیعرەکانم نموونەیتری لەم بابەتە بەرچاو دەکەون ، با دیوێکیتر و چەند وێنەیەکی تری شیعری بخەمە ڕوو کە لەوێدا / شاعیر ئەمجارەیان وەک دەنگێکی نێرینە دەردەکەوێت ، بۆ نموونە لە شیعری (بۆ چاوە

گەشەکانی ڕەها) ئەو شیعرەش شیعرێکی درێژە بەڵام تەنها یەکدوو کۆپلەی دەخەینەڕوو ،

_ کچم ڕەها
چەند ڕۆژێکە هاتییە دنیا
چەند بە جوانی و چەند بە نەرمی
لە ناخەوە پێدەکەنی …!
_ کچم ڕەها
کە گەورە بووی بیرت نەچێت
لە ڕۆژانی کۆچەریما هاتییە دنیا
……………….
ڕۆحی بابەی
ڕۆڵە نەکەی کە گەورە بووی
خوێنی ناو دەمارەکانی
پەنجە ناسکە شووشەییەکەت شەختە بکا
گوڵە هێرۆی بەرسێبەری
چاوی گەشی ئەفسوناویت ئازار بدا
لەژێر کەپری مەزارەکان چۆک دابدەی
لەپی دەستت سەیری ئەستێرە و مانگ بکا …!

ئەم شیعرە لە سەرەتای مانگەکانی ساڵی ١٩٩٤ نووسراوە و دواتر لە کتێبی (عەشق و بەرائەتی ئاو) بڵاوبۆتەوە ، ئەوکاتە ڕەهای کچم تەمەنی سێ چوار مانگ بوو .. لەبار و زروفێکی سەخت و وەزع و گوزەرانێکی دژوار .. بێ خانەو لانەیی و هەرجارەی لە کونج و کۆڵانێک ژوورێکمان بە کرێ دەگرت .. ڕۆژێک لەسەر سیسەمەکە ڕەها لەسەر پشت ڕاکشابوو منیش یاریم لەگەڵدا دەکرد ، ڕەهاش بەشێوەیەک پێدەکەنی ، منیش لە هەموو ژیانم ئەو پێکەنینە ئەفسوناوییەم لەمنداڵێکی ئەو تەمەنە نەبینیبوو ، دوای یاریکردن خەواندم . ئیتر پێکەنینەکەی لە خەیاڵما مایەوەو بوو بەسەرەتای شیعرێکی درێژ و نووسیم ، (کچم ڕەها چەند ڕۆژێکە هاتییە دنیا دە پێمبڵێ ئارەزووی ئەم هەموو پێکەنینەت لە کوێ هێنا ..؟ !) ئیتر ئەم خەیاڵە تێکەڵ بە ژیان و گوزەران و ئاسۆ و ئومێد و خەونەکان و زۆرشتیتر بوو .. وەکو باوکێکی دڵسۆز ئومێد خواستن بۆ ڕەها کە لە داهاتوو چۆن مرۆڤێک و کەسایەتییەک بێت یان ژیانی چۆن بێت و بە چ ئاراستەیەک دا بڕوات ، زۆر بە ڕۆشنی هاتووە کە دەڵێ / (کاتێک پەنجە ناسکە شووشەییەکەت شەختە دەکات ، گوڵە هێرۆی بەر سێبەری چاوی گەشی ئەفسوناویت ئازار دەدات ..!) واتە دەخوازێ کە کەسێکی بەهێز و بەتوانا بێت لەسەر قاچەکانی خۆی بوەستێت ، لە کاتە ناخۆشەکان و ڕووبەڕوو بە کێشە و میحنەتەکان ، نەچێت لەژێر کەپری مەزارەکان

چۆک دا بدات و لەپی دەستەکانی سەیری ئەستێرە و مانگ بکەن ، واتە دەست پان نەکاتەوە لەبەر هیچ کەسێک و تەنانەت هێزە ئاسمانییەکانیش …! لێرەدا دەبینین شاعیر وەک باوکێک قسە بۆ کچەکەی دەکات واتە ، دەنگێکی نێرینەی لەخۆی بەرجەستە کردووە …! نموونەیەکیتر . لە قەسیدەی (من) کە وەکو ئەزموونێکی نوێ ناومان ناوە (دەقی تەمەن) لە بەشی یەکەم لە کۆپلەی پێنجەم دا دەڵێم ..

لەنێو خەڵوەتگەی ژینی من
ژنێک سەرسامە بە پەنجەکانم
ژنێک سەرسامە بە قژی خاوم
ژنێک سەرسامە بە سمێڵی سوورم
ژنێک سەرسامە بە نیگاکانم
ژنێک سەرسامە بە شیعرەکانم
سەیرەکە لەوە دایە
لەنێو ئەو هەموو ژنە سەرسامانەم
منیش سەرسامم بەخۆم
هەرخۆم و هەرخۆم و هەرخۆم
خۆمی تاک و تەنیا
خۆم تا ئەبەد خۆم …!

دەبینین لەم کۆپلە شیعرەش / شاعیر لەنێو نەرجسیەتێکی تۆخ دایە ، خۆشەویستی بۆ خود لە ئاستێکی زۆر بڵند دایە ، بە دیدێگی (نێچە)ییانە و لە ئاستی باڵا لە من و بوونی خۆی دەڕوانێت کە / ئەو بیرکردنەوەیە بۆخود بیرکردنەوەیەکە لە تەواوی (دەقی تەمەن) ئیشی لەسەر کراوە ، بەڵام ئەوەی ئێمە لێرەدا مەبەستمانە ، ئەو دێرەیە کە دەڵێت (ژنێک سەرسامە بە سمێڵی سوورم …!) ، سمێڵ هێمایە بۆ پیاو ، واتە لێرەشدا شاعیر دەنگێکی نێرینەیە .. لەم نموونانە بینیمان منی شاعیر لەیەککتدا لەنێو ڕووبەری شیعرەکاندا ، هەم دەنگی مێیینە و هەم دەنگی نێرینەی لەخۆیدا بەرجەستە کردووە ، هۆکارەکەش ئەوە بووە / هەر لەسەرەتای ئەزموونی نووسینی شیعریم ، ویستوومە جیاواز بیربکەمەوە و جیاواز بنووسم ، چونکە ئەوە بیرکردنەوەی جیاوازە فۆرم و ناوەڕۆکی جیاواز بەدوای خۆیدا دەهێنێت ، نوێخوازیش هەر لەنێو ئەم هاوکێشەدا مانا پەیدا دەکات ..! تا ئێرە چەند دیمەنێکمان پێشان داوە ، هێشتا هۆکار و وەڵامی پرسیارە جەوهەرییەکەمان نەداوەتەوە و بەڵام زۆرباشم لەبیرە / لەناوەڕاستی ساڵی نەوەدەکان ، ئەوکات بە ئێمەیان دەگوت (شاعیرە لاوەکان) ، لە گازینۆی (مەچکۆ) ڕۆژنامەنووسێکی برادەرم پرسیارێکی لێکردم و گوتی / (ناڵە حەسەن) تۆ لەنێو شیعرەکانتدا زۆر باسی (مەمک) دەکەیت و وەکو (کچێک) دەردەکەویت ، ئەگەر

ناوت لسر شیعرکانت نبت و یان ونت لگیان نبت کس
نازانت ت کویت یان پیاویت ..؟! منیش لناخی ناخوم
پرسیارکم زر پخش بوو ، ل وامدا گوتم / ئاخر من ک دچم
نو جوی شیعری و بنو دنیای خیا دچم و قوو دبمو
لودا ، ل واقیع و لخم دادبم ، لودا من نازانم نرم یان
م ، مندام یان پیر ، تنها مرڤکم هیچیتر ..! برادرکشم
سرسام بوو بوامکم و قناعتی ب قسکانم هات .
ئیتر لمبارو ، (نوکت و سرگوزشت و باسی خش خشیش هن …!)
. ئیتر ئم حات ل نو خیا و باری دروونیم مایو ، تا
ئزموونم برو سرووتر دچوو کاریگری ئم بار دروونییم
لنو وو بری شیعر و خیا شیعرییکانم تختر دبوو ، بام
نمدتوانی بشویکی گونجاو تعبیری لبکم و یان لنو
پانتیایی لکینوک تیریزی بکم . زمن هات و یشت ،
چند ساک لمو بر ل (یوتوب) گوم ل دیمانیکی(ئدنیس)
ی شاعیر اگرت ، زر جریئان ل وامی پرسیارک ک باسی خی
دکرد گوتی ، (کسایتییکی مین ، یان دنگکی مین لنو
منی شاعیردا هی ..!) ، دخش بووم بو قسیی (ئدنیس) ،
شیعرکانی خم و پرسیارکی ئو ژنامنووس و وامکی خمم
بیر کوتو ، گوتم نا من هنیم ، شاعیر (بدر ل گز
بنتییکی خی) ، دتوان هم دنگی مین و هستکانی مین
و / هم دنگی نرین و هستکانی نرین ل خیدا برجست بکات
، چونک ل دواجاردا شاعیر مرڤک ب هموو هست جیاوازکانو
..! لردا بینیمان / شاعیر لنو وو بری شیعر دتوان دنگی
مین و دنگی نرین ل شیعر و دیمن جیاوازکان ل خیدا
برجست بکات ، ئستا باس ل دقی (بیان) دکین ک یککک
ل قسیدکانی (شیرک بکس)ی شاعیر ، پوخت و ناوکی دقی (
بیان) بو شویی ، بیان کچی دیک سر ب ناوچی مریوان
، کچکک لگ موعاناتی خی و کمگ چوساوکی دژی ، ئم
ژیان نابرابری ب قبوو ناکرک ، چ وک کچک چ وک
کسایتییکی کوردی ژردست ، شوانان تا درنگی شو سدان
پرسیار بخیای دادت ، (شرک بکس) ل بشکی قسیدکی
دت ،
ئستا کنیشکی ئم دی
دت و ئوا و قسی پی
قسکانی للای هند
وک شمام هئگیر …
ئم کیژمان وکوو

چاوی بیری زیت بوو
گشت شەوگارێ
لەژێر لێفەی کون کونەوە
بە قەد ژمارەی ئەستێرەی
شەوی هاوینانی ناودێ
هەنگی پرسیار لەناو سەریا
ئەو ڕۆژان و
تا بەربەیان
نەیان ئەهێشت چاو لێک بنێ
ئەم بۆ ئەژی ؟ ئەو بۆ ئەمرێ
ڕەنج بۆ ئەخورێ ؟
ئەم بۆ دیلە ؟ چۆن ڕاپەڕێ ؟

بەیان / هۆشیارییەکەی دەگاتە ئەو ئاستە بڕیار دەدات چەک هەڵگرێ و ببێ بە پێشمەرگە . ئەم بڕیارەی لەلای پیاوانی ئایینی و هەندێ لە کەسەکانی دێکەی دەبێتە مایەی ڕەخنە و توانج بەڵام ، بۆ کیژۆڵان و زۆرێک لە کەسانی هاودەمی خۆی مایەی دەستخۆشانە دەبێت ، بەیان پێشمەرگەیەکی ئازا و چالاک دەبێت ، دەبێتە سەردەستەی گرووپەکەیان ، دوای ماوەیەک نامەیەک بۆ ماڵەوەیان دەنێرێ ، چونکە بەیان ئێستا هێندە کەسایەتییەکی خۆشەویستە نامەکە ئەودەست و ئەو دەست دەکات ، لەماوەی یەکدووڕۆژا نامەکە گەچراو و کۆن دەردەکەوێ ، لە ترسی دڕان و لەناوچوون دەیبەن لەمزگەوت بە مەکەبەرە دەیخوێننەوە ..! دواتر بەیان شەهید دەبێ ، شاعیر لە کۆتایی قەسیدەکە ، دەڵێت ،

بەیان بەیان بەیان
ئیتر بەیان هەر بە تەنها
دار گێلاسی مەریوان و ئێران نییە
کانی سنە و بۆکان نییە
ئەمڕۆ و سبەینێ و داهاتووش
ئیتر بەیان کیژ□□ک□ی دایە گەورەی کوردستانە
ئیتر بەیان لە ئێستەوە
ئەستێرە سوورە گەشەکەی ه□زارانی گشت جیهانە ..!

تا ئێرە وەکو بەبیر هێنانەوەیەک پوختەیەکی کورتمان لە ناو□□ک□ی دەقەکە باسکرد ، بەڵام مەبەستی ئێمە لە باسکردنی ئەم دەقە ئەوەیە کە شاعیر ، لە شوێنێکی دەقەکە ، ڕوو لە ژنان دەکات و وەک پەیامبەرێک ، پەیامبەر بە مانا ئایینیەکە نا ، بەمانای وەکو مرۆڤێک پەیامی پێیە ، یان وەکو قسەکەرێک قسەی پێیە ، چونکە دواجار شاعیر لەنێو شیعرەکانیدا قسەکانی خۆی دەکات .. جا ئەو شاعیرە یان ئەو پەیامبەرە دەکرێ کەسایەتییەکی مێینە بێت ، چونکە

لـەسـەر سـەکـۆیـەک رووی دەمی لـە ژنانە و قسە بۆ ژنان دەکات و دەڵێت ،
ئەی ژنانی وڵاتە قژ سووتاوەکەم
بەیان زەنگە
گوێی لێبگرن !
دەستڕێژی ئازادیی
ناو ئێوەیە
سەر هەڵبڕن
بەیان دەمی ئەو پاچەیە
شەوە زەنگتان ئەڕوخێنێ
دەنگ هەڵبڕن
بەیان ئەو دارو خشتەیە
دنیای تازە پێکدەهێنێ
چاو هەڵبڕن
بەیان لوولەی ئەو چەکەیە
مەرگ ئەمرێنێ
کوان ؟ ! ڕاپەڕن ..!

لە وردبوونەوە لەم دیمەنە شیعرییە ، هاوکات دەکرێ خوێندنەوەی ئەوەشی بۆ بکەین کە شاعیر ، دەنگێکی مێینە نەبێت ، دەکرێت دەنگێکی نێرینەی ئازادیخواز بێت ، واتە پیاوێکی ئازادیخواز بێت ، هیچ لەناوەڕۆکی قسەکان و پەیامەکە ناگۆڕێت ، واتە لەنێو ئەو پەیامە شیعرییەی (شێرکۆ بێکەس) ئەو هاوکێشەیە دەبینین کە / (ئەوی شاعیر) لە یەککاتدا ، توانیویەتی هەم مێ بێت یان نێر ، دواجار مر□ق□ک□ لە قووڵایی هەستێکی ئینسانی باسی لە نا بەرا بەری و جەور و ستەمی سەر کۆمەڵگا یەکی ژێردەستە کردووە ، واتە(ئەوی شاعیر) بەدەر لەوەی لە گێندەرەکەی هەرچییەکە ، وەکو مر□ق□ک هەستەکانی خۆی لە ڕوانگەی مر□قبوونەوە ، بەرامبەر بە کەسێک و کێشەیەک خستۆتە ڕوو . لێرەدا دەمانەوێت باس لە دیمەنێکیتر ، یان دیوێکیتری ئەم باسەمان بکەین و چەند نموونە و فاکتێک بخەیەڕوو ئەویش ، (ژن و مەسەلەی ژنان)ە یان کێشەی ژنان لەنێو ڕووبەری شیعری دا ، لە کۆمەڵگەی تەقلیدی و دواکەوتووەکان ، (ژن بوون) کێشەیەکە و ژنان هەمیشە ڕووبەرووی ستەم و چەوسانەد نەوە دەبنەوە ، بۆیە هەوڵدان و خەباتکردن بۆ بەدەستهێنانی ماف و ئازادییەکان ، هەم لەلایەن ژنانی وشیار و بەشێک لە پیاوانی ئازادیخوازیش ئام□د□یی هەیە ، بۆیە دەبینین زۆرێک لە ژنان ، ئەوانەی شیعر دەنووسن و شاعیرن ، لەنێو ڕووبەری شیعرەکانییان باس لە هەستی ژنانەی خۆیان دەکەن و وەک دەنگێکی مێینە دەنگ هەڵدەبڕن ، تا ئەو ئاستەی شانازی بە ژنبوونی خۆیان دەکەن ، کە ئەمەش خاڵێکی پۆزەتیف

و شکۆدارە ، یان لە پەنا ئەو دەنگهەڵبڕینە و دەربڕینەی هەستە مێینەییەی خۆیان باس لە کێشەکان و پەیوەندییەکان و خەمە کۆمەڵایەتی و فەرهەنگی و کلتوورییەکان دەکەن ، بەڵام با بزانین دەربڕینی ئەم دەنگە مێینە و هەستە ژنانەییە ، دەبێتە هۆی ئەوەی کە / چەمکی گێندەر ئەو کاریگەرییەی هەبێت لە نێو ڕووبەری دەق و تا ئەو ئاستەی مۆری گێندەری پێوە دیار بێت ..! لێرەدا باس لە شیعرێکی (کەژاڵ ئەحمەد)ی شاعیر دەکەین ، بەناوی (باخەوان ماندووترە لە ئاو) ، شاعیر لە سەرەتای شیعرەکە دەڵێت ،

پێت سەیرە نانووشتێمەوە
بە تەنیا بۆ
بۆنکردنی گوڵێک نەبێت
یان بۆ ماچکردنی ڕوومەتی منداڵێک
سینگ و بەرۆک ناکەمەوە
بۆ شیردان بە شیعرێک نەبێت
یان ئەوینی لەبیرکراوی شەماڵێک ..

(کەژاڵ ئەحمەد) لە بەشێکیتری شیعرەکەیدا دەڵێت ،

پەناکەنم بەدەم کڕێووی
جەستەی نیشتیمانەکەوە
بۆگەنی کردووە
ناشگریم لە بەردەم قەوزەیەکدا بەهەیەوە
حەوزی ژیانی ئەم خەڵکە لیقبووە !!
دیوارێک باشتر گوێ دەگرێت
بەردێک باشتر هەست دەکات
باڵندەیەک سەیر لە بەر من
خەمبار دەبێت و
سبەی دەمکات بە جریوەی چیڕۆکێک …!

بەشێوەیەکی گشتی / شیعرەکە لە ڕووی زمان و شیعرییەتەوە ، شیعرێکی جوان و نایابە ، ناوەڕۆکێکی قووڵی هەیە ، بەخێرایی لە دەرگای زۆر کێشە و ململانێی داوە ، هەستێکی ژنانەی ڕۆشنی دەربڕیوە بەتایبەت بەرامبەر بەوەی کە ، پێیان وایە ژنان زەعیفە و لاواز و بێهێزن ، یان خەمەکانی نیشتیمان و کێشەکانی ڕۆژ و زۆر شتیتر ، وە ڕەخنەیەکی تۆخ لە ئەوی بەرامبەری دەگرێت جا هەرکەسێ بێت ، لێرەدا نامانەوێت بە قووڵی باس لە ناوەڕۆکی دەقەکە بکەین ، بەڵام هەر بە خوێندنەوەیەکی خێرا ، دوو شت دەبینین / شاعیر دەیەوێت کەسایەتییەکی بەهێز و متمانە بەخۆبوو بەمانای کەسایەتییەکی ئازا بەرجەستە بکات ، کە بە بەرامبەرەکەی دەڵێت / پێت سەیرە نانووشتێمەوە ..! یان دەڵێ / پەناکەنم بەدەم کڕێووی جەستەی

نیشتیمانێکەوە ، یان / ناشگریم لەبەردەم قەوزەیەکدا ..! ئەمانە هەمووی هێما و نیشانەی بەرجەستەکردنی کەسایەتییەکی بەهێزن ، هاوکات باس لەهەندێ شت دەکات کەلای ئەو گەورەو پیرۆزن ، بۆ نموونە / نانووشتێتەوە بە تەنیا بۆ بۆنکردنی گوڵێک یان ماچکردنی ڕوومەتی منداڵێک نەبێت ، یان سینگ و بەرۆکی خۆی ناکاتەوە بۆ شیردانی شیعر نەبێت ، دیارە شیردان لە ڕێی مەمکەوە هێمایە بۆ ڕەگەزی مێینە ، بەڵام ئەو لەو هەستە ژنانەیەوە دەیەوێت (گەورەیی و گەردوونیەتی شیعر)مان پێشان بدات ..! کە ئەوەش چ لە نەنووشتانەوەکەی بە تەنیا بۆ بۆنکردنی گوڵێک و ماچکردنی منداڵێک / یان سینگ و بەرۆک نەکردنەوە بۆ شیردان بە شیعر نەبێت ..! لێرەدا دیمەنێکی ناوازەی پڕ لە شیعرییەت و جوانکاری نەخشاندووە ، ئەگەر زێتر ورد بینەوە و بپرسین ، ئایا چەند کاریگەری گێندەر لە پشتی هەستەکانی نێو ئەم دەقە دەبینین ..! شاعیر لە پشتی هەست و خەیاڵەکانی خۆی باسی کەسایەتییەکی بەهێزمان بۆ دەکات ، باسی پیرۆزی گوڵ و منداڵ و گەورەیی شیعرمان بۆ دەکات ، باسی خەمەکانی نیشتیمان و ئەزمەکانی ڕۆژ دەکات ..! کاریگەری گێندەر لەکوێی ناوەڕۆک و هاوکێشەکانی ئەم دەقە دایە ..؟ ئایا ئەگەر ئەم دەقە لە جیاتی ناوی کەژاڵ ئەحمەد ، ناوی (سەباح ڕەنجدەر)ی بە سەرەوە با یان هەر شاعیرێکی تر ، چی لە ناوەڕۆک و مانا و هاوکێشەکان دەگۆڕی ..؟! دواجار هەستی ژنانەش هەستێکی مرۆڤانەیە و پەیوەندی بەوەوە نییە شاعیرەکە چ جۆرە رەگەز و گێندەرێکی هەیە ، مەبەستمان (ئەوی شاعیر)ە نەک کەسەکە خۆی ، بینیمان تەنانەت دەربڕینی هەستی ژنانە و دەنگی مێین□یش لەنێو ڕووبەری دەقی شیعریدا ، گێندەری نووسەرەکە گرینگییەک و کاریگەرییەکی ئەوتۆی بەسەر دەقەکەدا نیب□ت ، هاوکات / بۆ مەسەلەی کێشەی ژنان و ڕزگاربوون لەم کێشەیە ئەمە کاری شیعر و ئەدەب نییە ، دەکرێ شیعر و ئەدەب یارمەتیدەر بن بەڵام ، وا پێویست دەکات لە رێگای هۆشیاری کۆمەڵگا و لە ڕوانگەیەکی ئینسانی و لە چوارچێوەی یاساو دەستوورێکی مۆدێرن ئەم کێشانە چارەسەر بکرێن ..! لەم بارەیەوە ، باس لە شاعیرێکی تر و شیعرێکیتر دەکەین ، ئەویش (تەرزە جاف)ی شاعیرە ، (تەرزە جاف) شاعیرێکە لەنێو شیعرەکانی بە زمانی شیعری و بە ڕۆشنی باس لە خۆیی و هەستەکانی و هاوکات / پەیوەندییەکانی لەگەڵ خۆیی و دەوروبەری دەکات ، ڕاستگۆیانە و ڕاشکاوانە تەعبیر لە خۆی دەکات و خۆی دەنووسێتەوە ، واتە (تەرزە جاف) هەوڵ دەدات لەنێو شیعرەکانی خۆی بێت و شاعیرێکە لەنێو ڕووبەری داهێنان و شیعر هەوڵی جوانی هەیە ، شیعرێکی ئەم شاعیرەمان بەناوی (جوانترین) دەخەینە ڕوو ، شاعیر لە شیعرەکەیدا دەڵێت ،

تۆ چەند جوانی
کاتێک لە باڵا و سینە و
نیگای کچەکەوە
شیعرێک دەخوڵقێنی !
تۆ چەند زانای
ئەو کاتانەی لە کۆڕێکدا
یان بەرامبەر ژنێکی جوان
باس لە مافی ئافرەت و
مافی ئازادی ئاو دەکەی !
تۆ چەند بەرزی
ئەو کاتانەی لە ڤیستیڤاڵێک
یان لە سەنتەرێکی گەنجان
بەسەر ئازادیی دەربڕین و
سەربەخۆییدا هەڵدەدەی!
تۆ چەنێک جوانیت ،
چەنێک زانا ،
چەنێک بەرز !
کەچی ئەو ڕۆژەی کچەکەکەت دەکەوێتە عەشقەوە:
تۆ
چەند درەزنیت
چەنێکیش گوناح …!

ناوەڕۆکی شیعرەکە زۆر ڕۆشنە .. باسی دوو ڕوویی و درەزنی کەسێک یان کەسەکان دەکات ، ئەوانەی لە پشتی میکرۆفۆنەکانەوە ، لە کۆڕ و ڤیستیڤاڵ و گۆڕەپانەکان و شوێنە گشتییەکان ، باس لە ئازادی و مافی ئافرەت و ئازادی تاک دەکەن و لەماڵەوەش بە کچەکەکەی خۆیان زیندانەکیان خوڵقاندووە یان ناتوانن بەرگەی ئەوە بگرن کە کچەکەکەیان عاشق بێ ، ئەوکات ئەوەی باوەڕیان پێی نەبەت ، قسە بریقەدار و بەناوبانگەکانی خۆیانە …! یان شاعیرێک کاتێک لە ڕوانینی قەد و باڵا و نیگای کچێکی شۆخەوە ، شیعرێک دەخولقێنێ .. . دیارە دەقەکە ناوەڕۆکەکی جوانی هەیە ، شاعیر ڕاستگۆیانە باسی لە زەربەی (کەسەکانی) دەوروبەر و کۆمەڵگاکەی کردووە بەڵام ، ئێمە مەبەستمان لە کاریگەری (گێندەر و پەیوەندی گێندەرە لەنێو شیعرەکە و خودی گێندەری شاعیرەکەش) ، با بزانین لەنێو شیعرەکەدا ئەو (تۆ)یە کێیە ؟ کە دەڵێت (تۆ چەند جوانی ، کاتێک لە باڵا و سینەی ، نیگای کچەکەوە ، شیعرێک دەخوڵقێنی !) ، ئەو (تۆ)یەی نێو ئەو وێنە شیعرییە لە ڕووی ڕەگەزەوە (تۆ)یەکی نادیارە چونکە دەکرێت / پیاوێک بێت لە قەد و باڵا و نیگای کچەکەوە ، شیعرێک

بنووسێت ، یان دەکرێت ژنێکی لەزبیان بێت ، یان هەر ژنێک ، بەهەمان شێوە ، لە قەد و باڵا و نیگای کچێکەوە شیعرێک بنووسێت و جوانی ژنێک ببێتە ئیلهام بۆ نووسینی شیعرێک ..! بۆیە (تۆ) یەکە گێندەری نادیارە لە هەمانکات ، دیاربوونیشی گرینگییەکی ئەوتۆی نییە ، چونکە کەسی لەو بابەتە زۆرن لە نێو هەردوو ڕەگەزەکە ، دەکرێت ژنێک بێت چالاکوانی نێو مەیدانی مافەکانی ژنان بێت و باس لە ئازادی ژنان و ماف و ئازادی تاک بکات بەڵام ، لەماڵەوە پێچەوانەی ئەو قسانەی خۆی ڕەفتار بکات و بەتایبەت ئەو ڕۆژەی کە کچۆڵەکەی دەکەوێتە عەشقەوە ، لە نێو کۆمەڵگە دواکەوتووەکان بە هەزاران ژن و پیاوی لەمجۆرە هەن ، بۆیە لە سەرتاپای شیعرەکە / هەموو (تۆ) یەکان گێندەرو ڕەگەزیان نادیارە و دەکرێ مێ بن یان نێر ..! هاوکات گێندەری شاعیریش هیچ لە ناوەڕۆک و بەهای شیعرەکە ناگۆڕێت ، با ناوی (تەرزە جاف)ی شاعیری بەسەرەوە نەبێت یان ناوی هەر شاعیرێکی تر بێت ، هیچ لە بابەتەکە و لە ناوەڕۆکی شیعرەکە ناگۆڕێت …! تا ئێرە زێتر فۆکەسمان لەسەر گێندەری شاعیر بوو ، ئێستا چەند کورتە شیعرێکی تر بە نموونە دەهێنینەوە کە فۆکەس دەخەینە سەر ناوەڕۆکی دەقەکان و گاریگەری گێندەر ل□ نێو دەقەکاندا .. هاوکات مەبەستمان لە گێندەری شاعیرەکە و ئەو کەسایەتی و کاراکتەرانەش کە ل□ نێو دەقەکان ئاماژەیان پێدەکرێت .

(سەباح ڕەنجدەری) شاعیر ، لە کتێبی (حەزدەکەم ئەوەندە بژیم) لە شیعری (باوک و دایکم) لە دوا کۆپلەدا دەڵێت ،

خونچە ئیسماعیل عومەر لە ٦/١٢/١٩٥٦ دا
بە جلی ڕەشەوە چووە پەردەی بووکێنی و ئاهەنگی خامۆشەییەوە
جلی ڕەش
جلی ڕەش
جلی ڕەش
جلی ڕەش
جلی ڕەش
جلی ڕەش
جلی ڕەش
جلی ڕەش

ئێمە کاتی خۆی خوێندنەوەیەکمان بۆ ئەم کتێبەی (سەباح ڕەنجدەر) کردووە بە ناوی ، (شیعر و چەمکەکانی / ئیرۆس و ساناتۆس و ئەبەدییەت) ، ل□ نێو خوێندنەوەکەمان ئەوکاتیش باسی ئەم کۆپلە شیعرەمان کردووە ، بەڵام ئێستا بۆ مەبەستێکیتر خوێندنەوەی بۆ دەکەین ، بەر لەهەر شتێک ل□ نێو ئەم وێنە شیعرییە پارادۆکسێکی ناوازە دەبینین ، ل□ نێوان (جلی ڕەش و پەردەی بووکێنی) کە

بەشتێکی جوانی بە شیعرەکە بەخشیوە . (خونچە ئیسماعیل) واتە دایکی شاعیر ، بە جلی ڕەشەوە چەتە پەردەی بووکێنی و لە ئاهەنگەکی خامۆشدا ، لە پشتی جلی ڕەشەوە وێنەی هەموو زەحمەتی و مەینەتی و ژیانی قوڕسی ژنانی کوردەواریمان بە ڕەسم دەکات ، (جلەکی ڕەش ڕەش ڕەش ڕەش …!) ، هێمایە بە ژیانێکی ئێجگار سەخت و نالەبار ، خەمێکی ئێجگار گەورە ، دیمەنێک تا ئاستی تراژیدیا غەمگین ، کێشەیەکی کۆمەڵایەتی گەورە ، ئاستی فەرهەنگی و کلتووری کۆمەڵگایەک دەردەخات ، ئەمانە هەمووی لە دوو دێری شیعری تەعبیری لێکراوە ، هاوکات ئەلبوومێکی پڕ لە وێنە و یادەوەریش ، هەستێکی مرۆیی گەورە ..! ڕاستە(خونچە ئیسماعیل) ژنێکە و دایکی شاعیرە ، بەڵام خوێنەر لە بەردەم ناوەڕۆکێکی گەورە و پارادۆکسێکی گەورە دایە ، خوێنەر لە بەردەم دیمەنێکی هێندە خەمناک دایە تا ئاستی کارەسات ، بەڵێ ئەوەی بیر دەچێتەوە (خونچە) کێیە ، گەندەر و ڕەگەزی چییە ، گرینگ ئەوەیە کەسێکی زەحمەتکێش بووە ، بە جلەکی ڕەشەوە گرینگترین شەوی ژیانی خۆی بەڕێکردووە ، گەندەری کەسەکە هیچ گاریگەرییەکی لەئاست گەورەیی و کاریگەری ناوەڕۆکەدا نییە . تەنانەت گەندەری شاعیرەکەش ، ئەگەر هەر شاعیرێکی تر / ئەو دوو دێرەی نووسیبا هەمان ناوەڕۆک و هەمان کێشە و تراژیدیای بەرجەستە دەکرد …! واتە لەم دیمەنە شیعرییە ، ناوەڕۆکەکە ڕەنگەکانی گەندەری هێندە کاڵ کردۆتەوە تا ئاستی نادیار یان ڕەشبوونەوە . نموونەیەکی تر / (جوول کەلچەر) شاعیرێکی ئەمریکییە ، کەسایەتییەکی ژنە ، لەهەمانکات گۆرانی دەڵێ و شیعری لیریکیش دەنووسێ ، لە کتێبێکی شیعری بەناوی (شەوێک بەبێ زریپێش) ، لە شیعرێکی نێو کتێبەکە بە ناوی (خەت کەکەرەوە) ، هەرخەم شیعرەکەم کردووە بە کوردی و وا لەخوارەوە دەینووسمەوە و قسەی لەسەر دەکەین ، (جوول) لەم شیعرەدا دەڵێت ،

لە کەنار دەریا خەت کەکەرەوە
منیش دەم و لەوێدا خۆشم دەوێی
خەت کەکەرەوە لەگەڵ شتە کوێیەکاندا
لەگەڵ گۆرانییەکانی چەڕەکە و کەفی دەریا
لەگەڵدا / با جوانییەکی شێتانەش خۆی کەبکاتەوە
لەنەو چاوەکانت بدرەوشێتەوە و بانگم بکا
چونکە من ئارەزووی پیاوێک دەکەم
لەنەو قژیدا بە شتە کەوییەکان هەلانە چەبکا
ئەو پیاوەی بەڕەسە و گە ماچ دەکا …!

شیعرێکی ناسک و جوان ، ناوەڕۆکەکی قووڵ و پڕ مانا ، ئەوە دەبینین / ژنێک واتە دەنگەکی مێ داوایەک لە پیاوێک دەکات ، کە خەی

کەبکاتەوە ، لە سەرەتا هەردوو ڕەگەزی (نێر و مێ) دیارن ، ژنەکە بەردەوام دەبێ لەداواکەی کە پیاوەکە خۆی کەبکاتەوە ، تاکو ئەویش خۆشی بوێت ، لێرەدا خۆ کەکردنەوە ، وەک هێمایەک زۆر شتی لە پشتە ، وا دیارە پیاوەکە کەسێکی هێندە نائومێدە تا ئاستی ڕەشبینی ، دەستی لە خۆیی و ژیان و ئومێدەکانی بەرداوە ، ژنەکە داوای لێدەکات خۆی کەبکاتەوە و بگەڕێتەوە نێو ژیان و دەست بە ئومێدەکانیی بگرێتەوە ، خۆی کەکاتەوە / لەگەڵ شتە کێوییەکان ، دەکرێ شتە کێوییەکان هێما بێت بە شتە یاخییەکان ، گورانییەکانی چ[illegible]کە هێمابە بە شتە جوانەکان ، کەفی دەریاش هێمابە بە جووڵە و هەوەدان ، کەواتە دەخوازێ پیاوەکە لەم نائومێدییە گەورەیە خۆی ڕزگار بکات و بگەڕێتەوە نیو ژیان و لەگەڵ شتەجوانەکان بژی ، بەم شێوەیە دەبێتەوە بەو کەسەی کە ئەویش خۆشی بوێت ، تا ئێرە ئاساییە ، ناوەڕۆکێکی جوان و پڕ مانا و گەندەرەکانیش دەبینرێن بەڵام ، کاتێک دەگەینە دوادێڕی شیعرەکە ، کە دەڵێت ،(ئەو پیاوەی گە و بێوەسە ماچ دەکا ...!) ، ئەم دێڕە هێندە پڕ ماناو هێندە دەرە شیعرێکی ناسک و ناوازەیە ، ناوەڕۆکەکە قووڵتر پێشان دەدات ، ژیان و عەشق جوانتر پێشان دەدات ، لە بەرامبەریشدا / نائومێدی و پەرتبوونەکان گەورەتر دەردەکەون ، خوێنەر لەبەرامبەر ناوەڕۆکێکی قووڵ قەرار دەگرێت ، گەندەرەکانی بیردەچێتەوە و دەکەوێتە نێو بیرکردنەوەیەکی قووڵ ، کەسێک گەو بێوەسە ماچ بکات دەبێ / کەسێک لێونلێو بێت لە خەونی جوان لە هیواو ئومێدی جوان ، نەک کەسێکی پەرت و لاکەوتە و نائومێد ، بۆیە لەژێر کاریگەری ناوەڕۆکێکی پڕ لە جووڵەی ئیستاتیکی ، گەندەرەکان لە مێشکی خوێنەر وندەبن کاریگەرییان نامێنێ ، تەنانەت خودی شاعیرەکەش گەر (جوول) نەبێت هەر کەسێکیتر بێت هیچ لە مانا و ناوەڕۆکی شیعرەکە ناگۆڕێت ...! نموونەیەکی تر / شیعرێکی (خولیا حسێن)ی شاعیر ، بەناوی (دایکم و دەریا لەیەکدەچن) ، ماوەیەک لەمەوبەر خوێندنەوەیەکیشمان بۆ ئەم شیعرە کردووە ، بەناوی (شیعر و دایک و میهرەبانی) ، بەڵام ، لێرەدا بە ئەم وتارەمان دیسان قسە لەسەر دیوەکی تری ئەم شیعرە دەکەینەوە ، خولیا لە سەرەتای شیعرەکەیدا دەڵێت ،

دەریا و دایکم لە یەک دەچن
کە غەریبیی دایکم دەکەم
دەچمە کەنارێکی دەریا
نیگاکانم نوقمی قووڵاییەکەی دەکەم
لە جوانی و
لە فراوانی و
لە هێمنی دەریادا

جوانی و
هێمنی و
دە گەورەیی دایکم دەبینم
یان لە شوێنێکی تری شیعرەکەدا دەڵێت ،
هێندە دڵخۆش و هێندە ئارام و
منداڵ دەبمەوە
وادەزانم لە ژێر ئاسمانی چارۆکە شینە
ئەفسووناویەکەی دایکم
خەم شاردەتەوە
نە عەشق دەمسووتێنێ
نە خۆشەویستی ئازارم دەدا
نە خەم زەفەرم پێ دەبا
نە شەکەتی پێم دەزانێ
نە تەمەن لەگەڵ خۆی دەمبا
نە دەڕان تێکم دەشکێنێ
نە غوربەتیش دەمگریێنێ ..!

ناوەڕۆکی شیعرەکە باسکردنە لە ڕۆڵی دایک و گەورەیی و میهرەبانی دایک ، وەک کەسێکی ئازیز و پیرۆزترین و خۆشەویسترین کەس ، باوەشی دایک ئارامیترین کونج و جێگایە بۆ منداڵەکانی ، پەناگەیەکە پڕ لە میهر و خۆشەویستیی .. لەکچوواندنی دایک لەگەڵ دەریا هاوکێشەیەکی شیعری پڕ لە جوانکاری نەخشاندووە ، لە هەمانکات ، وێنەیەکی قووڵی پڕ لە مانا ..! لێرەدا مەبەستمان نییە دووبارە لەسەر ناوەڕۆکی شیعرەکە قسە بکەینەوە بەڵام ، ئایا لەم دەقە شیعرییە خوێنەر لە بەرامبەر ناوەڕۆکێکی بەرز و گەورەی ئینسانییە یان گێندەر ؟ خۆ ئەگەر خولیا بیگوتبا / باوکم و دەریا لەیەکدەچن ، خوێنەر لە بەرامبەر هەمان مانا و هەمان ناوەڕۆک قەراری دەگرت ، چونکە باوکیش هەمان ئەو کەسە گرینگە و گەورەیەیە بۆ منداڵەکانی ، هەمان پاڵپشت و باوەشی باوکیش هەمان ئەوکەنارە ئارامە و هەمان ئەو کونجەیە کە پڕاوپڕە لە میهر و خۆشەویستی ، بۆیە لەم دەقە شیعرییەش گێندەر ئەو ڕووبەرە فراوانەی نییە ، چونکە لەوکاتەدا مێشکی خوێنەر سەرقاڵە بە بیرکردنەوە لە میهرەبانی و گەورەیی کەسێک ئەو کەسەش (دایک)ە ، خۆ لەجیاتی خولیا گەر هەر شاعیرێکی تر ئەم دەقە شیعرییەی نووسیبا هەمان ناوەڕۆک و مانای دەبوو ، چونکە گێندەری شاعیریش هیچ کاریگەری بەسەر دەق و ناوەڕۆکەکەدا نییە و نابیندرێ .

ئێستا دوای ئەم هەموو نموونە و فاکتانە ، دەمانەوێت باس لە هۆکارەکان بکەین / بۆچی گێندەری شاعیرەکان لەنێو ڕووبەری دەق ئەو

کاریگەرییەیان نییە ، یان شاعیرێک بەدەر لە کەسایەتی خۆی و گێندەری خۆی ، دەتوانێت وەک (ئەوی شاعیر) گێندەری (مێینە و نێرینە) لەخۆی بەرجەستە بکات و یان کەسێک بێت ڕەگەزی نادیار بێت و تەنها وەکو مرۆڤێک دەرکەوێت . یەکێک لە هۆکارەکان ئەوەیە / شاعیر لەنێو رووبەری دەق ، بەهۆی زمانەوە دەتوانێت توخمەکانی سروشت وەک (با ، درەخت ، ئاو ، ئاگر ، هەور ، ئەستێرە ، مانگ ، بەرد ، □وناکی ، هەتادوایی ..) ، بەکاراکتەر بکات و بەقسەیان بهێنێت ، کاتێک دەڵێت / من ڕەشەبام کە هەڵدەکەم …. . ئیتر لێرەدا شاعیر ڕەشەبا وەقسە دەهێنێت ، گێندەر هیچ ڕۆلێکی نا بێت ، گێندەری شاعیرەکە خۆی لە پەیوەند بە توخمەکان (چ مێ بێت یان نێر) هیچ لە بابەت و ناوەڕۆکی دەقەکە ناگۆڕێت ، خاڵێکی تر / شاعیر دوای بیرکردنەوە دەچێتە نێو قووڵایی خەیاڵ ، هێندە قووڵ دەبێتەوە تا گەیشتن بە ڕووبەری ناخودئاگایی .. ڕووبەری ناخودئاگاییش بەمانای (دابڕان لە ئاگایی و هۆشمەدی خود ، هاوکات دابڕان لە واقیعی مەوجودیش واتە واقیعی هەبوو) هەروەها لە واقیعی خۆیشی دادەبڕیت …! ، بۆیە لێرەدا ئەگەر باسی کردەی (کوشتنی باوک) بکەین لەلای (فرۆید) و لەو سەرچاوانەش بکۆڵینەوە کە هاوکاری بوون بۆ نووسینەوەی ئەم تیۆرە ، دەبینین چ لە (ئۆدیبی (سۆفۆکلیس) و هاملتی (شکسپیر) و برایانی کارامازی□فی (دەستۆفسکی) لەوێدا ، ئەوە دەخوێنینەوە کە / نووسەرەکان و پاڵەوانەکان لەوکاتەدا لەژێر کاریگەری پاڵنەرە (ناخودئاگاییەکان) بوون ، یان تەقاندنەوەی پاڵنەرێکی دەرەکی کە هەمیشە لەنێو رووبەری ناخودئاگاییان کاریگەرییەکی تۆخی هەبووە ، ئەم پاڵنەرە دەرەکییەش (ململانێی سێکسی یە ل□ بارەی ڕەگەزی مێ وە) ، لەوکاتەدا چونکە لەنیو رووبەری (ناخودئاگایی)دا بوون ، دواتریش کاتێک دەگەڕێنەوە بۆ باری (خودئاگایی) یان باری ئاسایی خۆیان ، ئەوکات پەشیمان دەبنەوە لێرەدا مەبەستم لە تاوانبار و توانبار نەبوونی کەسەکان و کردەکە نییە ، مەبەستمە باری ئەو (دابڕانە)ە پێشان بدەم ، کاتێک دەڵێین کەسەکان لەباری (ناخودئاگایی) گەڕانەوە بۆ باری (خودئاگایی) و باری ئاسایی خۆیان واتە (دابڕابوون) لە واقیعی خۆیان و دەرەوەی خۆیان …! بۆیە بە دیوێکیتر دەتوانین بڵێین / شیعر نووسینەوەی چرکە ساتەکانی وڕێنەیە ، واتە چرکە ساتەکانی دابران لە هۆشمەندی و ئاگایی خود ..! چونکە شیعر بوونێکی گەردوونی هەیە ، لێرەدا شاعیریش دەبێتە گەریدەیەکی گەردوونی …! کاری بەسەر ئەوەوە نییە خۆی لەدنیای واقیع چ ڕەگەز و گێندەرێکی هەیە ، شاعیر لەنێو ڕووبەری خەیاڵ و لەنێو پانتایی زمان بوونێکی جیاوازی هەیە واتە تەنها مرۆڤە و

هیچی تر …! ، بۆیە گەر لێرەدا باسی (شیعری ژنانە و ئەدەبی ژنانە
) بکەینەوە ئێمە زۆرجاران ئەم پۆلینکردنەمان بەناوی ئەدەبی (
ژنانە و پیاوانە) و یان (شیعری ژنانە و پیاوانە) ڕەتکردۆتەوە
، لە کتێبی (ئەدەب و ئایدیۆلۆژیا)ش بە ڕۆشنی قسەمان لەسەر
پۆلینکردنی شیعر و ئەدەب کردووە و ڕەتمان کردۆتەوە بەو هۆکارەی ،
کە ئەدەب یان شیعر بوونێکی گەردوونی هەیە و لەنێو کایەی (مرۆڤ و
بەها مرۆییەکان) ئیش دەکات ، بە هەر هۆکارێک بێ / ناتوانین
ئەدەب یان شیعر پۆلین بکەین و ڕووبەرە فروانەکەی بچووک و بەرتەسک
بکەینەوە ، بەڵام لێرەدا ئەو خاڵەش زیاد دەکەین کە / ئەگەر بڵێین
ئەدەبی ژنانە یان شیعری ژنانە بەمانای ، (ئەوی شاعیر) لەنێو
رووبەری بیرکردنەوە و خەیاڵ هێندە قووڵ نەبۆتەوە تا لە واقیعی
دەرەوە و لە واقیعی خۆی داببڕێت ، یان نەگەیشتۆتە ڕووبەری
ناخودئاگایی و سنووری داب□□ان ، واتە هەر (خۆیەتی) نەک (ئەوی
شاعیر) ، ئیمە لەسەرەتای ئەو باسە گوتمان / ئێمە لەم وتارەمان
مەبەستمان خودی کەسەکە نییە بەڵکو ، مەبەستمان ئەوی شاعیرە ،
بۆیە هەڵەیەکی گەورە دەکەین گەر بڵێین (ئەدەبی ژنانە یان شیعری
ژنانە) ، چونکە من بیستوومە هەندێک لە خانمەکان ، ئەوانەی
شاعیرن و شیعر دەنووسن ، لە دیمانەکان دەڵێن / بۆیە باوەڕمان بە
(شیعری ژنانە یان ئەدەبی ژنانە) هەیە چونکە ، شاعیرەکە (خۆی)
ژنە و لەنێو شیعرەکەیدا هەستی ژنانەی خۆی دەردەبڕیت ، یان لەنێو
ئەدەبەکەیدا دەیەوێت بەرگری لە ماف و ئازادییەکانی خۆی بکات …!
ئێمەش بە دیاریکراوی / ڕێک مەبەستمانە ئەوە ڕەت کەینەوە ، چونکە
شاعیر بەدەر لەوەی چ گێندەرێکی هەیە دەتوانێت هەردوو هەستەکان (
چ ژنانە یان پیاوانە) لەنێو رووبەری دەق بەرجەستە بکات و
بەرگریش لە ماف و ئازادییەکانی تاک بکات …! ، چونکە دواجار (
هەستی ژنانە یان پیاوانە) هەستەکانی مرۆڤن ، ئامانجی شیعریش
بەرهەمهێنانی جوانی و ئیشکردنە لەسەر جوانی بۆیە / شاعیریش لەنێو
ڕووبەری دەق بوونێکی ئیستەتیکی هەیە و (مرۆڤێکە گێندەری نادیارە
واتە تەنها مرۆڤە و بەس …!) ، ئەو خاڵەش کە دەڵێن چونکە (خۆیان
ژنن) ، واتە ئەو شاعیرانە باس لە (خودی خۆیان دەکەن) وەک
ئەوەی کە هەن ، نەک وەک ئەوەی کە (شاعیرن) و بوونێکی ناجێگیری
توخم ئامێزییان هەیە …! ، خاڵێکی تر لە پەیوەند بە (شیعر و
شاعیر و گێندەر) / مرۆڤ چ (نێر بێت یان مێ) کە دێتە نێو ژیان
، لەسەرەتا بوونێکی ناتەواوی هەیە ، مرۆڤەکان لە ڕیگەی
داهێنانەوە هەوڵ دەدەن بوونی خۆیان تەواو بکەن یان مانا و
شوناسێک بە بوونی خۆیان ببەخشن ، جا ئەگەر شاعیر گێندەرەکەی هەر
جۆرێک بێت ، هەوڵدەدات لە ڕێگەی داهێنانەوە بوونی خۆی تەواو بکات

، بۆیە شاعیر بۆ ئەوەی داهێنانی گەورە بکات ، دەبێت وەک شاعیرێک مامەڵە لەگەڵ خۆی بکات ، وەک مرۆڤێک بتوانێ لە یەککاتدا هەردوو گەندەر لەخۆی کەبکاتەوە ، چونکە شاعیری داهێنەر دەبێ بوونەوەرێک یان گەریدەیەکی گەردوونی بێت ، مرۆڤێک بێت خاوەن بوونێکی باڵا بێت . هەر بۆیە دەبینین (ئەلبەر کامۆ) لە کتێبی (ئەفسانەی سیزیف) لە شوێنێکدا دەڵێت . (داهێنان واتە دووجار ژیانکردن ..!) ، ئەگەر لەو وتەیەی کامۆ ورد بینەوە لە پەیوەند بە شاعیر ، ئەو مەبەستی لە شاعیرێکی داهێنەرە ، شاعیرێک کە لەڕێگەی داهێنانە گەورەکانی بتوانی دووجار بژیی ، واتە ببێتە موڵکی مێژوو ، دوای مردنیش هەر بە زیندوویی بمێنێتەوە ، وەک (شکسپیر و دانتی و بۆدلێر و نالی و سەدان گەورە شاعیری تر .) بە مانای / شاعیرێک وەک مرۆڤێکی گەردوونی بتوانێ لەڕێگەی زمانەوە قسە لەبارەی هەموو شتێکەوە بکات ، بە دەربڕینی هەستی پیاوانە و ژنانەشەوە …! هەر خودی (ئەلبەر کامۆ) لە هەمان سەرچاوە لە پەیوەند بە داهێنانەوە قسەیەکی (نیچە) بە نموونە دەهێنێتەوە کە دەڵێت / (هونەر بە تەنها هونەر ، ئێمە هونەر شک دەبەین ، تا حەقیقەت نەبێتە مایەی مردنمان …!) ، ئەگەر لە ناوەڕۆکی ئەم قسەیەی (نیچە) ورد بینەوە یان لە پشتی دیوە نادیارەکەی ئەم قسەیە ، گرینگی داهێنانمان بۆ دەردەکەوێت بەرامبەر بە بوون و ژیان ، مەبەستییەتی بڵێت / ئەوکەسانەی داهێنانیان نییە ، حەقیقەتیان وەک نەبوو وایە واتە بوونێکی (بێبەها و مردوو) یان (ناتەواو و بێ هێز ..!) ئەوەی کە(مارتن هایدگەر) بە بوونێکی (نامۆ یان ناڕەسەن) ناوی دەبات ، جا بۆیە ئەگەر لە خاڵی کۆتایی وەڵامی پرسیارە جەوهەرییەکەی سەرەتا بدەینە ، دەڵێین (نەخیر) من بە دروستی نابینم بڵێین (ژنە شاعیر چنوور نامیق) ، یان (خانمە شاعیر ڤینۆس فایەق) ، وا دروستترە بڵێین / (چنوور نامیق)ی شاعیر ، یان (ڤینۆس فایەق)ی شاعیر .. بە پێویستی دەزانم ئەوەش بڵێم کە من لە کتێبی / (سارا تیسدەیل ژنە شاعیری ئەمریکی) ، بەئاگا کەوتوومەتە نێو هەمان هەڵەوە ، بە دڵنیاییەوە گەر جارێکیتر ئەم کتێبە چاپ بکەمەوە هەڵەکەم راست دەکەمەوە و لە بەرگەکەی دەنووسم / (سارا تیسدەیل شاعیرێکی ئەمریکی) ، چونکە هەروەک گوتمان / شیعر بوونێکی گەردوونی هەیە و شاعیریش ئەو بوونەوەرە گەردوونییەیە ، ئامانجی بەرز ڕاگرتنی مرۆڤ و بەها مرۆییەکانە و بۆیە دواجار شاعیر تەنها مرۆڤێکە و هیچیتر …!

٢٠ی

ئەپریلی ٢٠٢١

سەرچاوەکان :

_ کتێبی (عەشق و بەرائەتی ئاو) .. ناڵە حەسەن

_ کتێبی (ڕەشبەڵەکی ڕۆح) .. ناڵە حەسەن

_ کتێبی (دەقی تەمەن) .. ناڵە حەسەن

_ کتێبی (حەز دەکەم ئەوەندە بژیم) سەباح رەنجدەر

:_ کتێبی (دیوانی شێرکۆ بێکەس) .. بەرگی دووەم

_ کتێبی (من هەبم یاخود نا .. ئەمەیە مەهزەلەکە) .. تەرزە جاف

_ کتێبی (ئەفسانەی سیزیف) .. ئەلبێر کامۆ .. و/ ئازاد بەرزنجی

_ کتێبی (a night without armor) .. Jewel Kilcher

_ شیعری (باخەوان ماندووترە لە ئاو) .. فەیسبووکی (کەژاڵ ئەحمەد) .

_ شیعری (دایکم و دەریا لەیەک دەچن) فەیسبووکی (خولیا حسێن) .